

MURAKÖZI LÓ TENYÉSZTÉSÉÉRT EGYESÜLET
9933-Órimagyarósd, Petőfi S. 15.

**KÜLLEMI BÍRÁLATI SZABÁLYZAT MURAKÖZI LOVAK
KÜLLEMI- ÉS MOZGÁSBÍRÁLATÁHOZ**

Összeállította:

Kovács-Mesterházy Zoltán

Rácz Károly

Thomka Iván

Várhelyi Vanda Kisanna

Órimagyarósd, 2020.

A bírált egyednek kantározhatónak, felállíthatónak és mind lépésben, mind ügésben felvezethetőnek kell lennie.

Ezen küllemi bírálat célja az egyed külső tulajdonságainak részletes értékelése. Fontos a jó tulajdonságok pozitív értékelése és az esetleges hibák alacsony pontértékkel történő jelölése a bírálati skála, pontértékek, kihasználásával. Ahol a felső ponthatár 10, ott a 7 vagy annál kevesebb pont esetén indokolni kell az adott pontot. Ahol a maximális pontérték 5, ott a közepes (3) pontot és a rosszabb, elégséges (2), elégtelen (1), értékelhetetlen (0) pontot indokolni kell. A tört pontok alkalmazásától jobb tartózkodni.

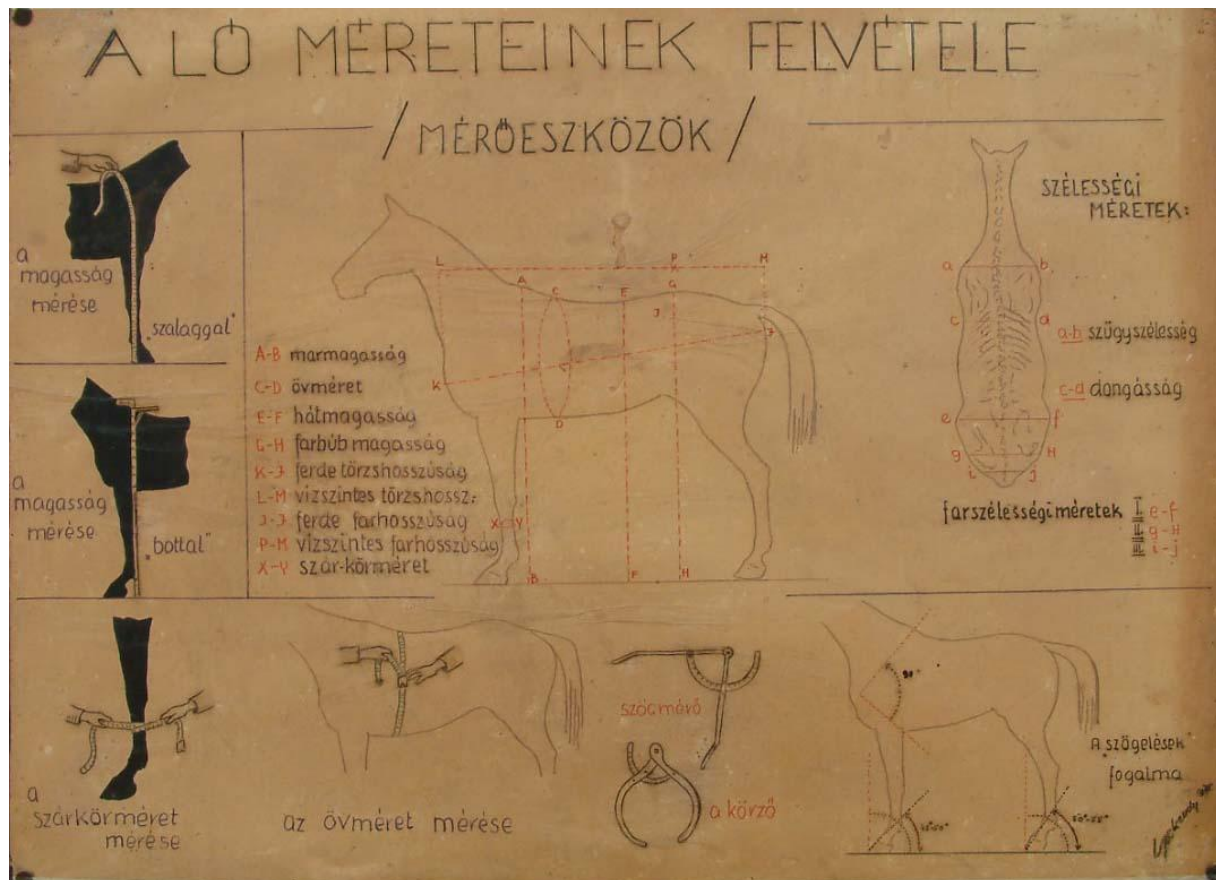
A bírálatot 1(2)3 fős bizottság végezze. Ennél több bírótól minden bíráló külön bírálati lapot töltsön ki, mert ennek hiányában megszűnik az egyéni felelőség. A szélső értékeket ebben az esetben ki kell zárni és a megmaradó értékelések számtani középértékét kell venni. Végezhető a bírálat (2)3 bírótól is összevontan, egy bírálati lapon. Amennyiben ilyen esetben valamelyik bírálónak markánsan eltérő véleménye lenne, azt fel kell tüntetni a bírálati lapon.

A bírálati időpontja, helye, esemény megnevezése utáni kipontozott várhatóan szükséges bírálati lapra felvezethető.

A fejléc rovatai az útlevele alapján, az adatok ellenőrzése után, tölthetőek ki. Az útlevele érvényességét, az adategyeztetést, célszerű már a beérkezéskor, illetve a szemle előtt elvégezni.

Szín esetében a sárga, pej és a fekete változatai, árnyalatai kívánatosak. Elfogadott a tűzöttség és a deres szín, ugyanakkor kizáró ok a szürke és fakó szín az *albinizmus*, és a *tarkaság*. A sok jegyesség elfogadott, de nem kívánatos. A bírálati lapon az alapszintet kell feltüntetni.

Fajtája rovatba csak az útlevelel erre vonatkozó hivatalos adata tüntethető fel. Muraközi ló bírálatokor a fajtától idegen fajtájú lovak, amelyeket a tenyésztési program nem kívánatosként jelöl, bírálatára nem indokolt.

Méretei: a lóról a szakma szabályai szerint közvetlenül a bírálat előtt vagy a bírálat során vett méreteket kell beírni.

Marmagasság bottal: (146-160 cm között elfogadott). A marmagasságot a mar legmagasabb pontjának a talajig mért függőleges távolsága adja, leszámítva a patkó vastagságát. Ezt vízszintes területen négy lábra állított, középhegységben tartott fejű lovon mérőbot segítségével mérjük.

Övméret: szalaggal mérjük, tekintet nélkül hagyjuk a marts, s a mellkas legkisebb kerületén, közvetlenül a lapocka mögött vesszük fel. Az övméret a bottal mért marmagasság 120-150 %-a lehet.

Szárkörméret: a bal lábközép felső harmadának alsó határán a legvékonyabb helyen, feszesre húzott szalaggal állapítjuk meg. Ha a ló bal szárán csontkinövés vagy ínvastagodás van, a jobboldali lábat mérjük. A szárméret 19-25 cm lehet a muraközi lónál.

A mért adatokat kötőjellel (-) célszerű elválasztani egymástól,

Mértékegysége centiméter (cm). Jelölni kell a standard előírásaitól eltérő értékeket.

Számítandó adat, akár a bírálat után is beírható, például a bottal mért marmagasság/övméret százalékos aránya (*számítása: övméret (cm) / bottal mért marmagasság (cm) x 100*). A túl magas érték a hidegvérű jelleg felé eltolódást, az alacsony érték a félvér jelleg erősödését jelzi.

Összbenyomás (0-10):

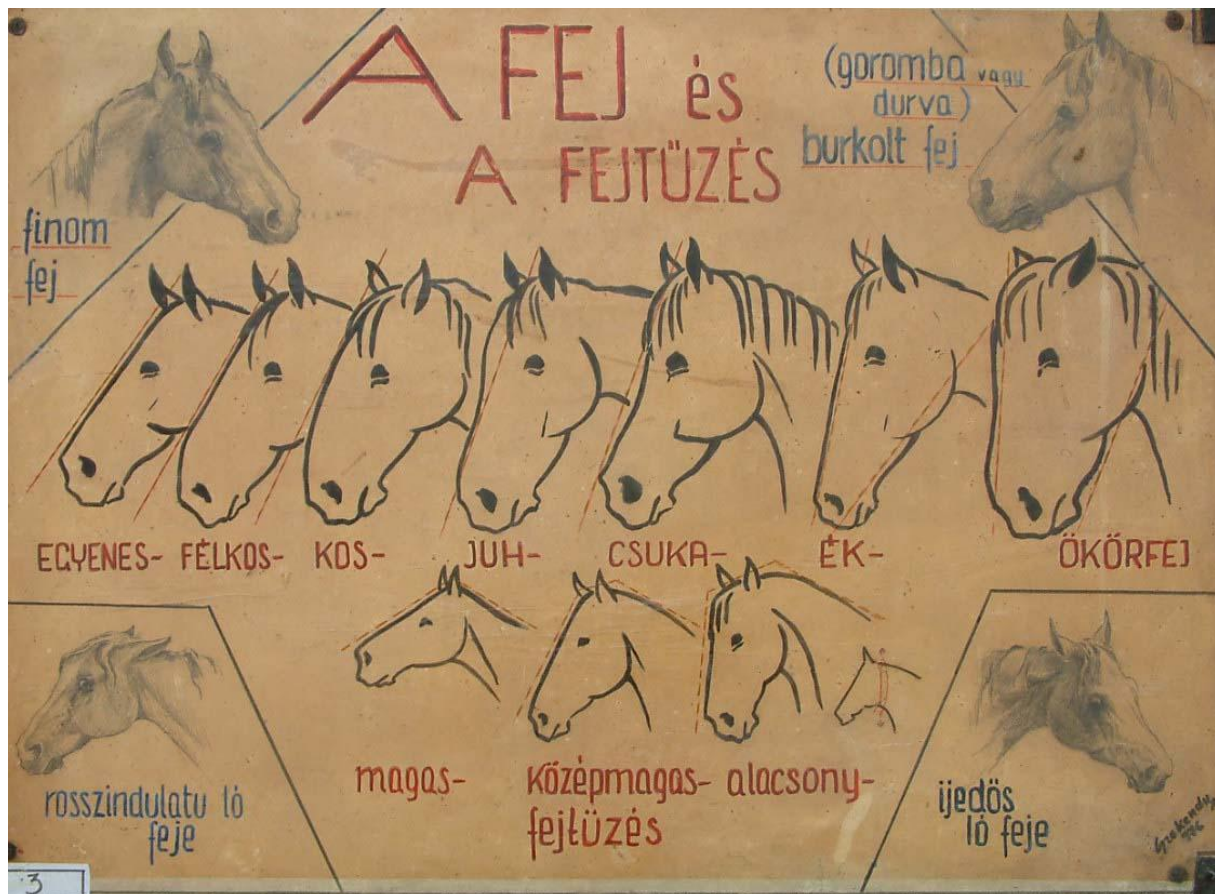
A bírálóban kialakult összkép értékelése a bírált lóról. A ló „tetszésindexe”. Bele tartozik a *harmonikus testfelépítés, arányosság, testtájak összhangja, a ló látványának esztétikai élménye, a ló kisugárzása*. Be kell látni, hogy ez a pontszám a bíráló szubjektív értékelésétől függ. Az is lehetséges, hogy az összbenyomás kedvezőbb, mint azt a részletes bírálat indokolná és fordítva. Figyelemmel kell lenni az életkori sajátosságokra, a tenyésztési célnak való megfelelésre, a típusosságra.

Nemi jelleg (0-5):

Figyelembe kell venni egyaránt az elsődleges és másodlagos nemi jelleg harmonikusságát. Az egyed bírálatának megkezdése előtt szemrevételezzük a nemi szervek meglétét, normál állapotát. Ennek súlyos hibájára (pl. rejtett here vagy herék, hermafroditizmus stb..) nem adható elégséges (2) vagy annál jobb érték bármilyen kifejező is a másodlagos nemi jelleg.

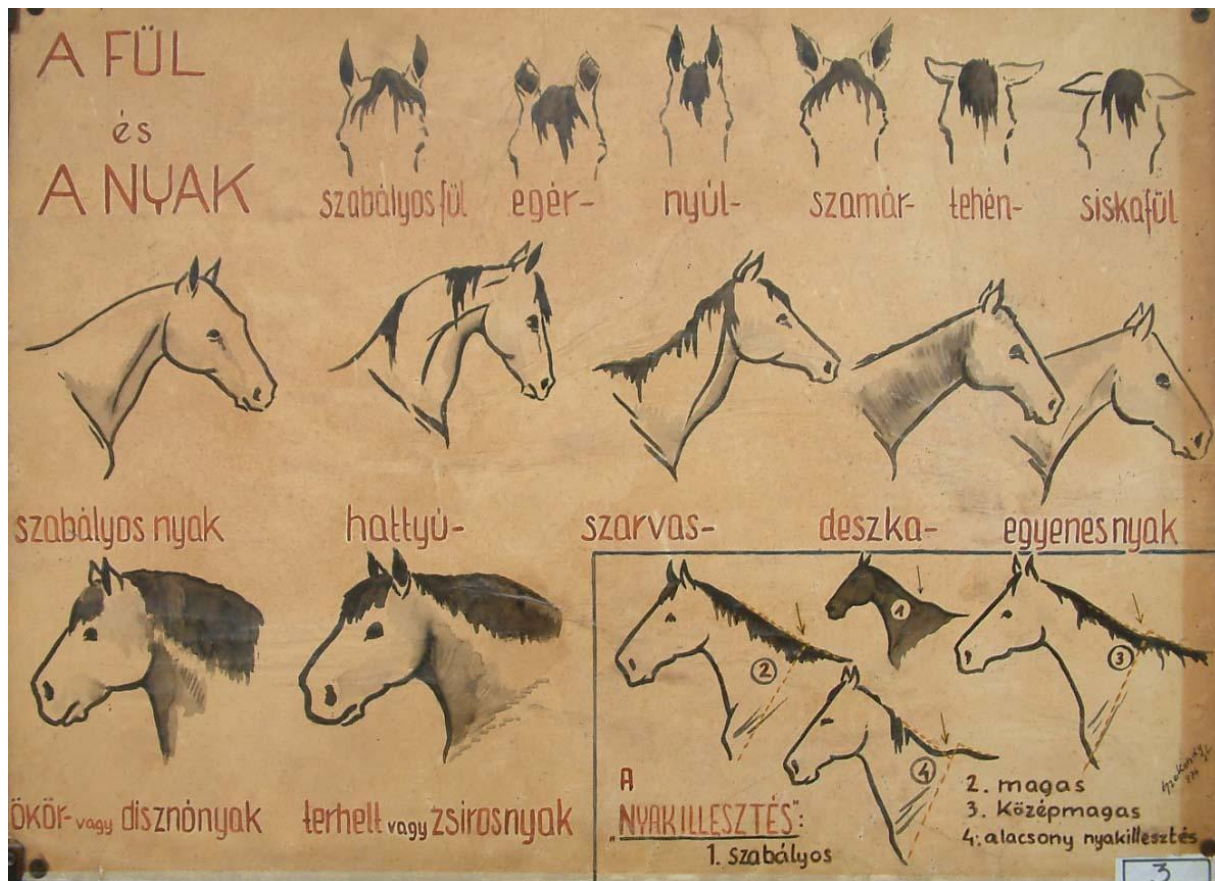
Arányosság (0-5):

A bírált egyed *arányossága alatt a test egészének önmagához is viszonyított arányosságát értjük*. Fontos a fajtaleírásnak megfelelő, a testhez igazodó nyak és fej. *A testtájak összhangja*, és az egyes *testrészek* kívánatos *aránya* is itt ítélandó meg. Előbbin a test első –fej, nyak elülső végtag –, középső – törzs – és hátulsó – far és hátulsó végtag egymáshoz viszonyított arányát értjük. Fontos szempont, hogy szemből és hátulról nézve is arányos, a fajtajellegnek megfelelő legyen a ló. A végtagok hossza a testhez illő legyen.

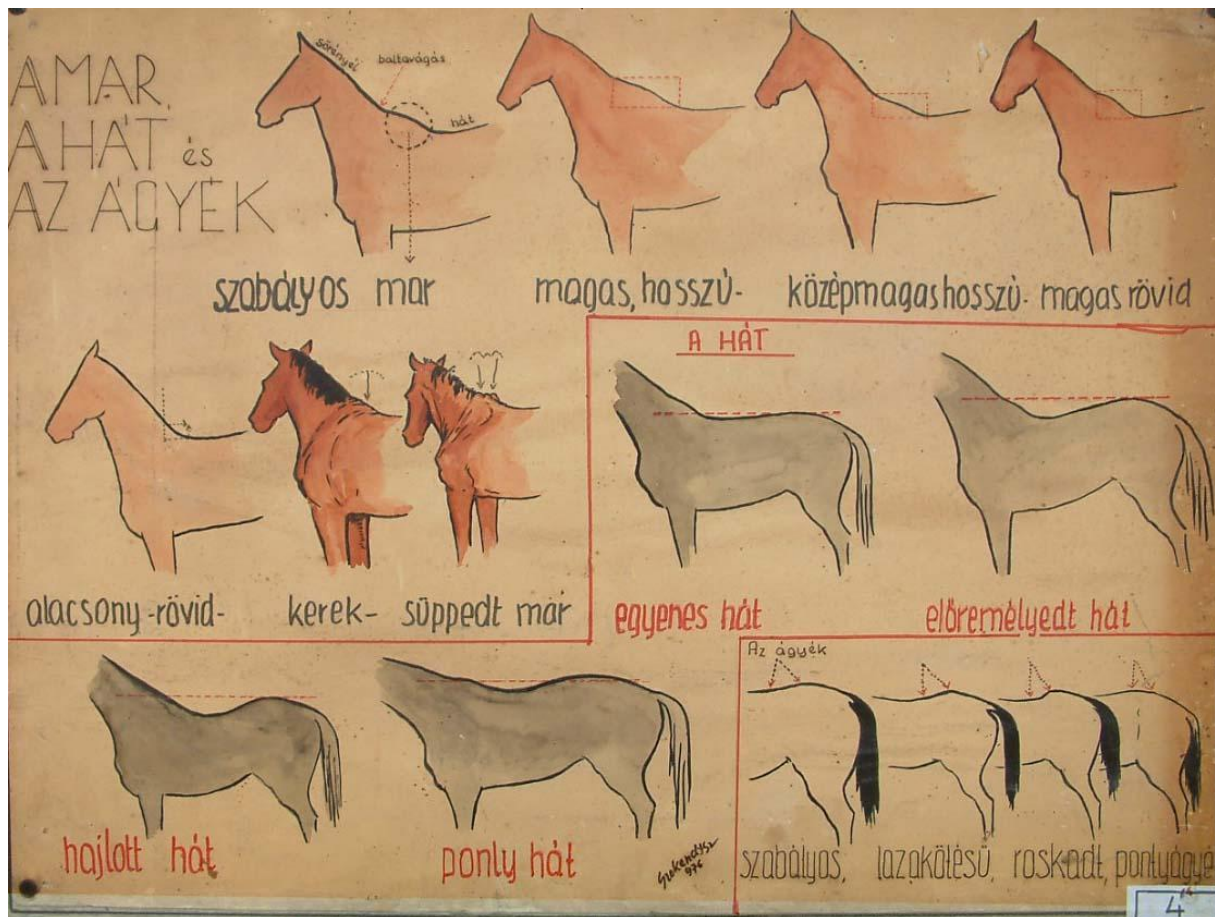
Fej, fejtűzés (0-5);

A fajta leírás szerint a testtel arányos, közepes, inkább kicsi, finom, egyenes vagy enyhén csuka profilvonalú, széles homlokú fej a kívánatos kifejező szemekkel és élénk mozgású fülekkel. Az ettől történő eltérést kell pontlevonással büntetni súlyosságának megfelelő mértékben. Ugyancsak kevesebb pontot érdemel az apró, malac szem. A középmagas fejtűzés kívánatos. Mind a magas, mind az alacsony fejtűzés mértékének megfelelően pontlevonást érdemel.

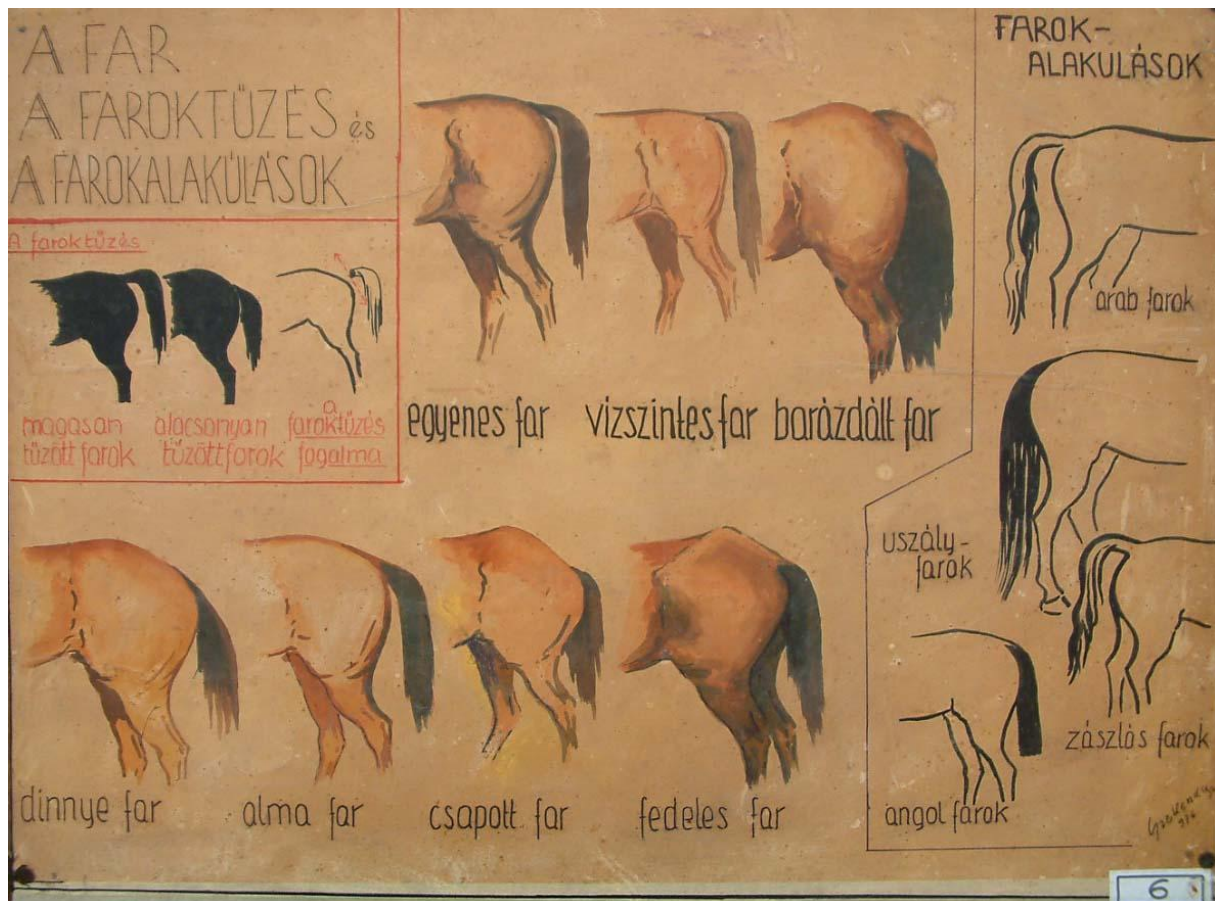
Nyak, Nyakillesztés (0-5);

A nyak és a mar közötti átmenet elmosódott lehet. Nyakillesztés tekintetében a mellékelt magas, közepmagas nyakillesztés a kívánatos. A nyak középhosszú, izmos legyen, domború sörényéllal, így a kispokban terhelt nyak jobb pontot érdemel, mint az izomszegény deszka nyak, vagy a domború torokélú un. szarvasnyak.

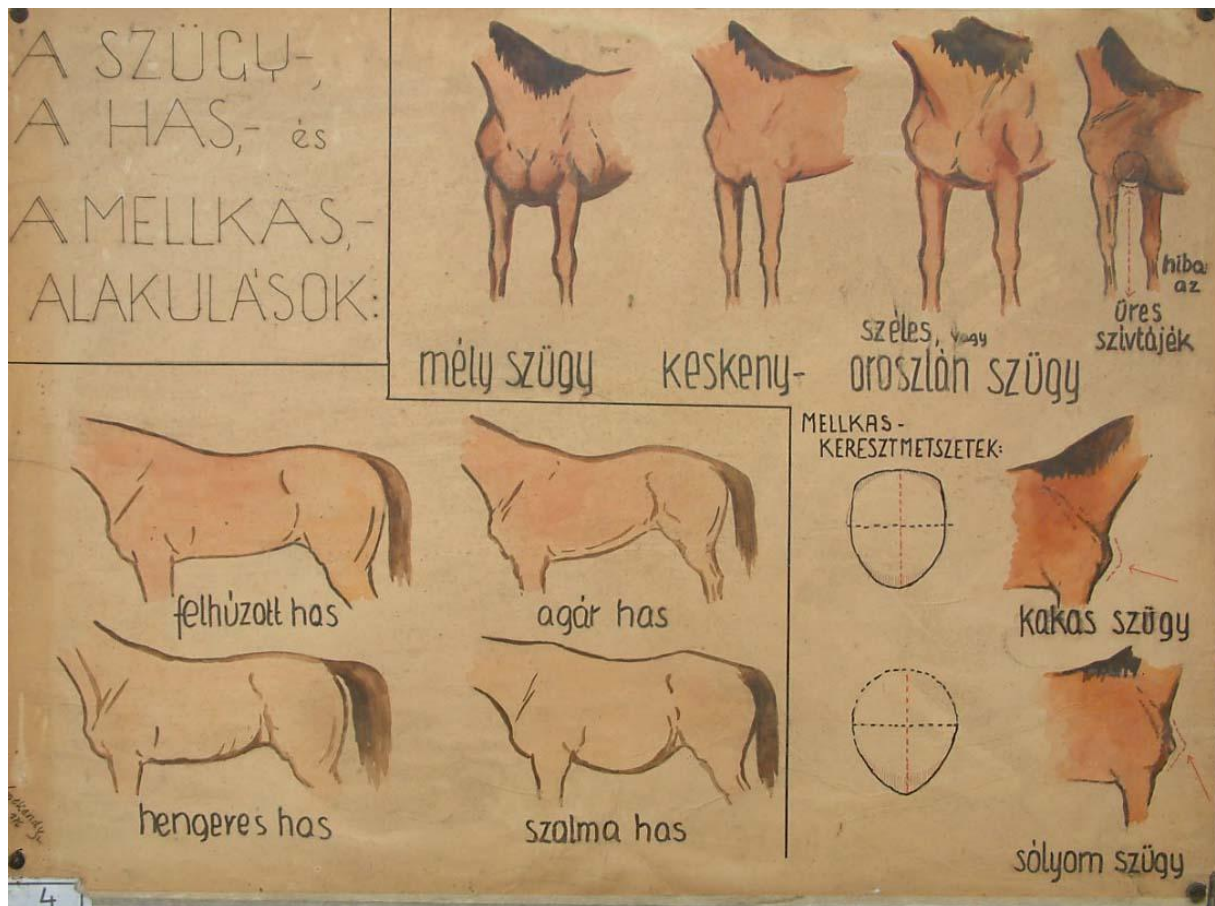
Test felső vonal (0-5);

A **mar** nem kifejezett, kissé elmosódott, de jól izmolt. A **hát** biztosítson jó nyeregtájékot, legyen széles, izmos és középhosszú. Kívánatos az egyenes hát, ennek megfelelően negatív elbírálásban részesül mind a túl feszes, rövid, mind a hajlott szerkezet. Az **ágyék** középhosszú, széles, izmos, jól kötött. A pontlevonás(ok) indoklása itt még 1-2 pont esetén is fontos a több testrész összevont bírálata és a későbbi viták elkerülése érdekében.

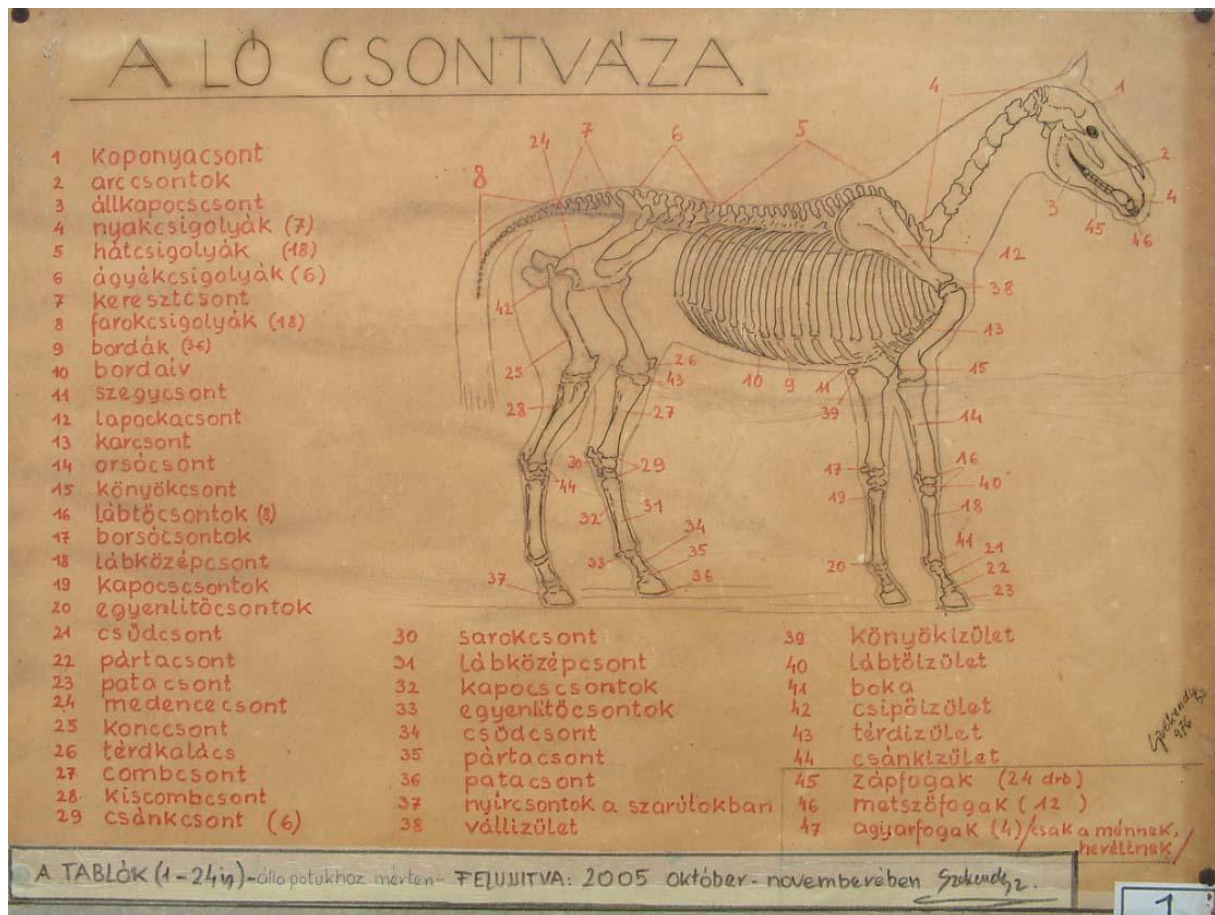
Far (0-5);

Széles, izmos, hosszú, kissé lejtős, barázdált far az ideális. Az eltérő faralakulást az eltérés mértéke szerint kell pontlevonással büntetni. A rövid csapott-, valamint a fedeles far sem kívánatos.

Szügy, mellkas, has (0-5);

Mély és dongás mellkas, középszéles vagy széles szügy a kívánatos a muraközi ló esetében. A felhúzott-, az agárhas is hibásnak tekinthető ugyanúgy, mint a túl nagy szalmahas.

Szerkezeti szilárdság (0-5);

A jól dőlt **lapocka** az elülső végtag szabad mozgása miatt fontos. A lapocka tengelyének vízszintessel bezárt szögét értjük alatta. Igás lovaknál a meredekebb lapocka is elfogadott, esetünkben célszerűbb a dőltebb lapockát pozitívabban értékelni. Minden esetben elvárt a feszes kötés. A **váll** és a felkar jól izmoltsága a használhatóság egyik biztosítója. A váll erősen kötődjön a mellkashoz, gyenge szerkezeti szilárdságra utal, ha laza és elálló. A **far feszsége** leginkább a fartövön bírálható. Izomzata, szalagjai kívánatosan feszesek. Elülső lábaknál a **csüd** tengelye a talajjal 50-55 fokos szöget zár be, hátulso végtagok esetében 55-60 fokos szög tekinthető ideálisnak. A szabályostól eltérő alakulás büntetendő, kiváltképp a túl meredek szögelés, mer sérülékennyé, kényelmetlenné teszi a ló mozgását.

Marmagasság cm (0-5)

A vízszintes, kemény talajtól számított, a mar legmagasabb pontjáig mért függőleges egyenes. Levonandó a patkó vastagsága.

Pontozás:

- 5 pont 150-155
- 4 pont 148-149 / 156-157
- 3 pont 146-147 / 158-159
- 2 pont 145 / 160
- 1 pont >145 / 160 <

bottal mérve, centiméterben megadva

Csontozat / szárkörméret cm (0-5)

A szárkörméret mutatja a csontozat finomságát vagy durvaságát. A méretfelvétel a bal elülső szár legvékonyabb pontján történik centiméterben, fél centiméteres pontossággal. Csontkinövés vagy egyéb rendellenesség esetén jobb elülső lábon is mérhető.

Pontozás:

5 pont 21-22,5

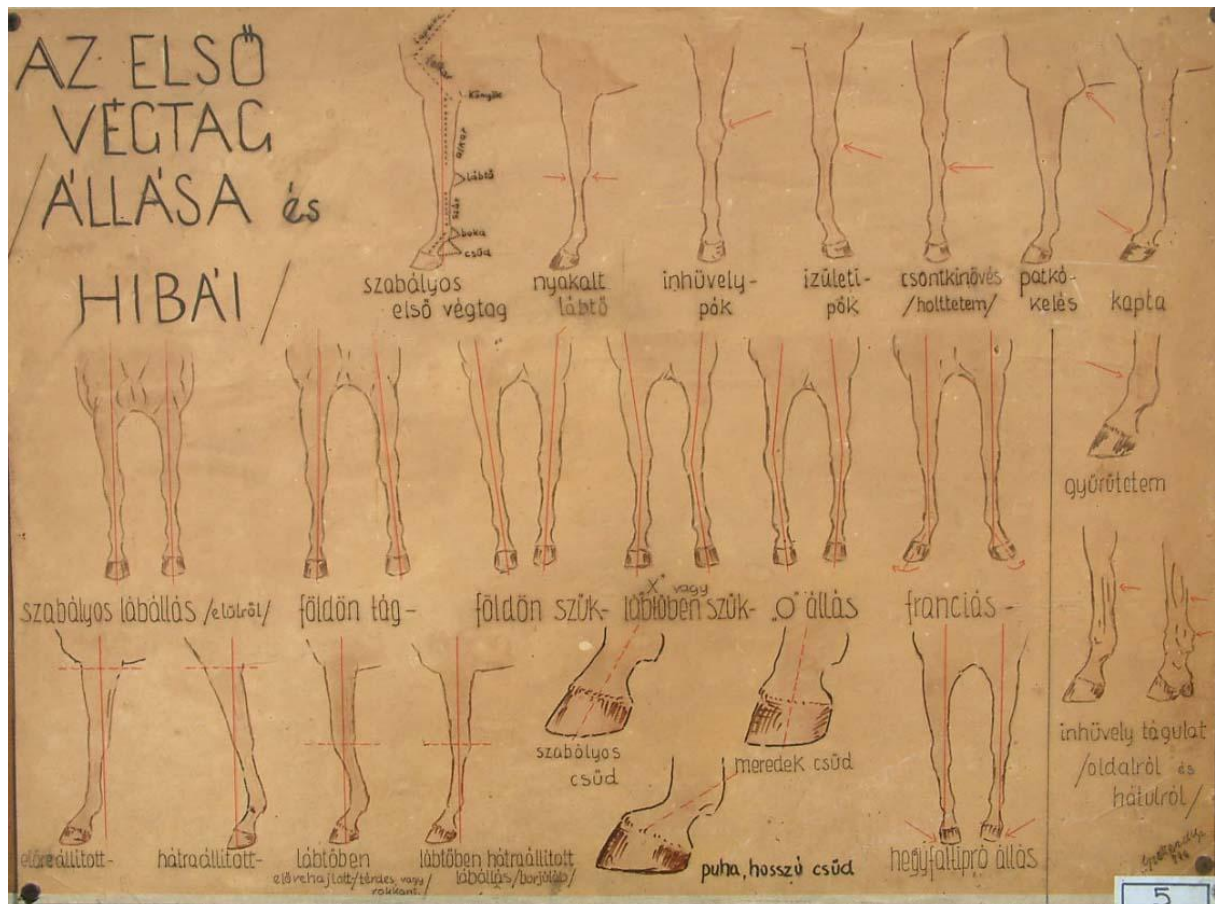
4 pont 20-20,5 / 23-23,5

3 pont 19-19,5 / 24-24,5

2 pont 18,5 / 25

1 pont <18,5 / 25 <

szalaggal mérve

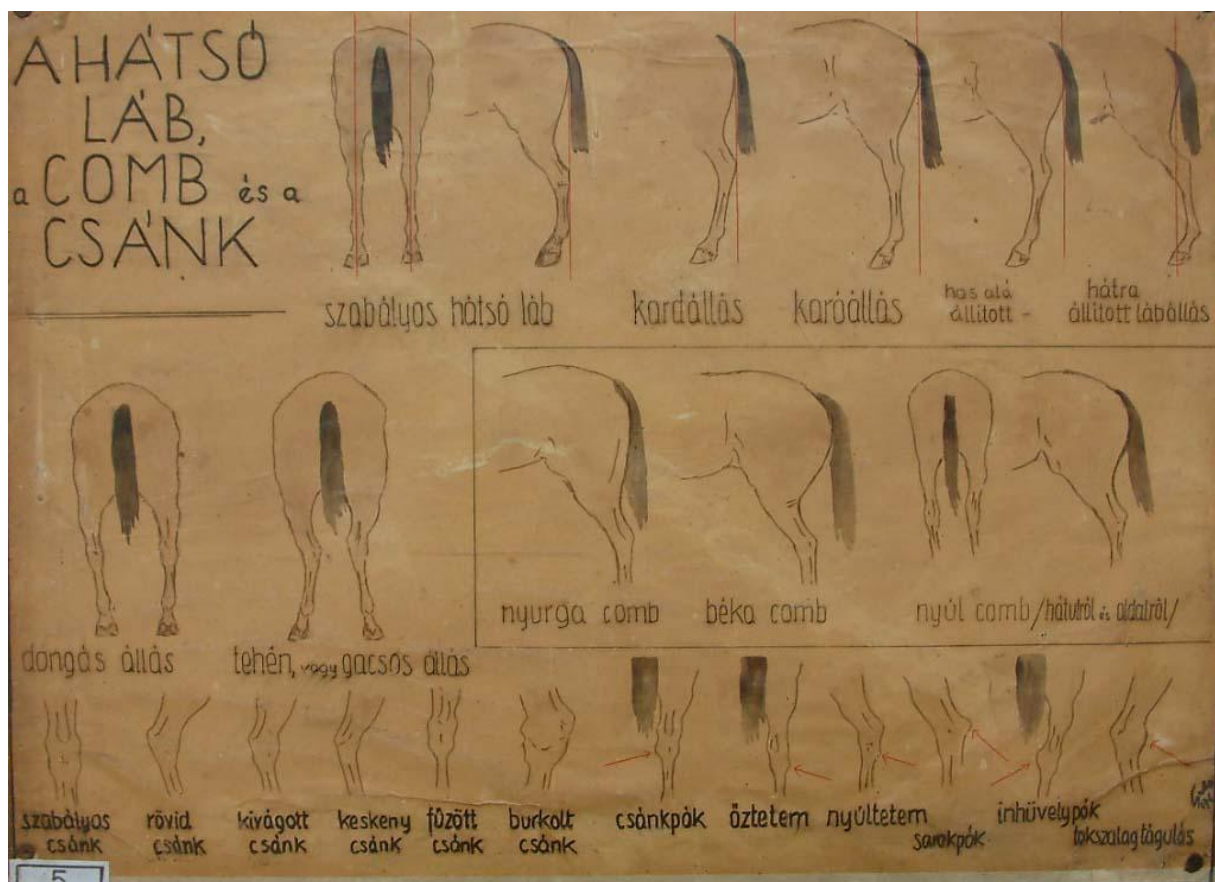
Elülső lábak oldalról (0-5);

Kívánatos a minden tekintetben szabályos lábállás. Az elülső láb tengelyének könyöktől lefelé, oldalról nézve egybe kell esnie, de mindenképpen párhuzamosnak kell lennie a lapocka közepéből lebecsajtott függőlegessel, ha ló szabályosan áll, mind a négy lábát egyformán terheli.

A szabályostól eltérő szögeléseket, lábállásokat a hiba súlyosságának megfelelően bírálni, büntetni kell. Fontos, hogy a szár hossza ne haladja meg az alkar hosszának 2/3-t.

Elülső lábak előlről (0-5);

A vállbúból lebecsajtott függőlegessel kell egybe esnie a láb tengelyének szabályos lábállás esetén. Az ettől eltérő alakulás hibás lábállásnak tekinthető. A használhatóságot hosszútávon minden hiba károsan befolyásolja, így mértékét e szempont alapján kell súlyozni.

Hátulsó lábak oldalról (0-5);

Oldalról nézve szabályos az a hátsó lábállás amelyiknél az ülőgumótól lebecsájtott függőleges egybe esik a hátsó szárral. A szerzett, vagy szerzettnek vélt hibákat az elülső lábhoz hasonló módon értékeljük.

Hátulsó lábak hátulról (0-5);

Hátulról azt kell megítélnünk, hogy a hátsó láb tengelye egybe esik-e az ülőgumótól lebecsájtott függőleges egyenessel. A dongásság, illetve gacsosság egyaránt hiba, mértékének megfelelően kell pontot levonni. A talajon szűk állás és járás gyakran előforduló hiba, mely nem kívánatos.

Paták (arányosság, szilárdság) (0-5);

Kívánatos, a korrekt szerkezetű, egyenletesen kopó, szilárd pata, mely függőleges tengelye a láb tengelyével megegyezik. Gyakori hiba a terület, deformált alakulás.

Az elülső patánál a szaruállomány kerekded, hegyfal, oldalfal, sarokfal aránya 3:2:1, talajjal bezárt szöge 50-55 fok. Hibás a kifelé fordított franciás és a befelé fordított hegyfal tipró lábvég állás is. Talpi felülete homorú, ha nincs patkolva a nyír éppen csak eléri a talajt, tengelye előre mutat.

A hátsó patáknál az ideális lábvég tengely szögélés 55-60 fok, illetve a hegyfal, oldalfal, sarokfal aránya 4:3:2. A hátsó pata alakja kissé ovális.

Figyelembe kell venni, hogy a szabálytalan alakulás gyakran az elmaradt lábvég ápolás következménye.

Izületek (0-5):

A muraközi lóra a terjedelmes, de száraz ízületek a jellemzők. Büntetendő a hidegvérűre jellemző burkolt, illetve a túl finom melegvérűs ízület, továbbá a hibás, például pókos lábtő

Izmoltság (0-5):

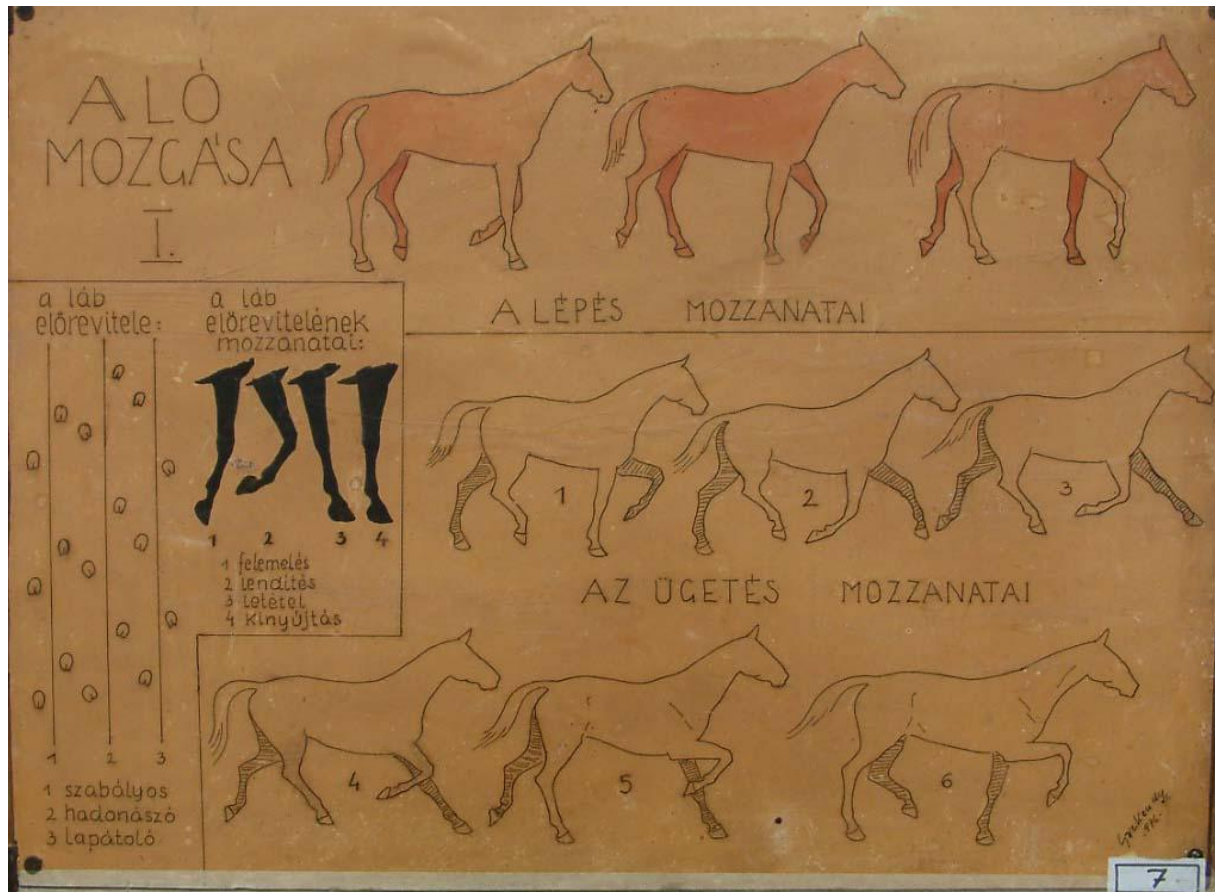
Igásló múltjára visszatekintve, kívánatos a jólizmoltság, kerülendő azonban a hidegvérűre emlékeztető túlzott testtömeg és a finom, félvéres filigrán szervezet egyaránt. A far jólizmoltt, enyhén barázdált legyen, a váll lapockák, illetve a hát szintén erős, izmos. A végtagokra ugyanezen szempontok vonatkoznak, az erő kifejtés fontos feltétele a jólizmoltság.

Szőrzet, sörény (0-5):

Kívánatos az egyoldalra fésülhető egészséges sörény és a nem túl dús bokaszőrzet. Pontlevonással jár a fentiekől eltérő, hiányos vagy kétoldalra omló sörény, illetve a túlzott bokaszőrzet.

Összesen (100);

A fentiek alapján kapott küllemi pontok összesített értéke. Fontos, hogy az összeadást mindig ellenőrizzük. Az összes pont alapján is felállítható rangsor, de egy-egy tulajdonságot is vizsgálhatunk elegendő bírálat után, abból a szempontból, hogy az átlag mennyire tér el az ideálistól. Az összes küllemi pont értéke fontos része a teljesítmény vizsgának, illetve a törzskönyvi besorolás egyik alapvető értéke lehet.

Mozgásbírálat

A mozgás megítélése elővezetéskor szempontként 10-10, összességében maximum 60 pontot érhet. Minden jármódban élénk, könnyed, tényező, közepesen akciós mozgás a kívánatos. Mindkét jármód megítélése oldalról, szemből és hátulról is fontos. A kívánatos, illetve azt közelítő mozgás kap 9 (10) pontot, a 8-as pont is jónak értékelhető még és a hibák súlyának és mennyiségének megfelelő mértékben kell további pontlevonásokat alkalmazni. 0 pontot az a ló kap amelyik nem bemutatható adott jármódban. Természetesen a 7-es értéktől lefelé egyértelműen indokolni kell.

Lépes

Hossza (0-10);

Az „inga” kilengési hosszát kell itt értékelni. Az átlagos lépéshossz 70-90 cm. Pozitívan értékelhető, ha az elülső patanyomát eléri, abba belelép, vagy túllépi a hátsó lábával a ló.

Lendülete (0-10);

Ide tartozik a mozgás akciós volta, eléggé emeli-e lábait, elég élénk-e, előre törekvő, haladós-e a ló mozgása lépésben

Szabályossága (0-10);

Négy, szabályos ütemben egymást követő patadobbanást kell hallanunk. A szabályosságot tőlünk távolodó és hozzánk közeledő lónál is vizsgálni kell, nem elég oldalról elbírálni azt. Fontos, hogy a

lábak tengelye szemből és hátulról nézve is a mozgás irányával és az egyenesre állított ló gerincével (hosszanti tengelyével) párhuzamosan lengjenek, utóbbtól azonos távolságra esve.

Ügetés

Hossza (0-10);

Az ügetés hossza sokkal nagyobb határok közt ingadozik a lebegési fázis hosszának függvényében. 120 cm-től 350 cm hosszú is lehet. Muraközi lónál 200-250 cm már jónak értékelendő.

Lendülete, akcióssága (0-10);

Nagymértékben befolyásolja a lapockák dőlésének szöge a vállszabadságot, az pedig előfeltétele az ügetés lendületességének. Fontos, hogy a ló ne akadjon el az felvezető kezén, nyakát előre nyújthassa. A lebegéshez szükséges a hátizmok erején túl a far, a hátulsó végtagok izomzata, toló erejére, a csánkok hajlékonyságára és rugalmasságára annak érdekében, hogy a ló megfelelően súlypontja alá léphessen. Fontos, hogy a muraközi ló ügetése lendületesebb legyen, mint a hidegvérű lóé.

Szabályossága (0-10);

Szabályos ügetésnél két patadobbanást hallunk szabályos időközönként. Fontos, és oldalról megítélhető a lebegési fázis értékelése, annak hiánya a nehézkes mackós ügetés, még ha lábsorrendje szabályos volna is nem kívánatos a muraközi ló esetében. Az ügetés szabályosságát is tőlünk távolodó és hozzánk közeledő lónál vizsgálni kell, nem elég oldalról elbírálni azt. Fontos, hogy a lábak tengelye szemből és hátulról nézve is a mozgás irányával és az egyenesre állított ló gerincével (hosszanti tengelyével) párhuzamosan lengjenek, és utóbbtól azonos távolságra essenek.

Összesen (max. 60); Az felvezetés során történő mozgásbírálat felső ponthatára 60 pont, aminek alapján önállóan is és a küllemi pontokkal összevontan is képezhető sorrend, törzskönyvi besorolás is.

Értékelés indoklása, fontos tulajdonságok: az indokláson túl azokat a küllemi és mozgásból eredő tulajdonságokat kell itt felsorolni, amiknek révén nagy hatással lehet az egyed a fajtára akár pozitív akár negatív értelemben.

Bírálóbizottság; A bírálatot végző(k) nevének és aláírásának a helye. Célja a hitelesítés és a felelősség vállalása.

Köszönete nyilvánítom Szekendy Szaniszló tábláiért, amelyeket eredeti formában használtam fel. A táblák a volt méntelep patkoldójának előterében, Nagycenken, ma még megtekinthetőek.